

آخرین شیوه نامه واردات ، صادرات و ترانزیت پسماندها بر اساس مفاد کنوانسیون بازل

تهیه و تنظیم: دبیر خانه صدور مجوز های واردات - صادرات پسماندها و مواد شیمیایی خطرناک (مستقر در معاونت محیط زیست انسانی - شهریور ۱۳۹۶)

مقدمه

پیرو عضویت جمهوری اسلامی ایران در کنوانسیون بازل درباره کنترل انتقالات برون مرزی مواد زائد زیان بخش و دفع آنها (مصوب مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۳۷۱/۶/۳۱) هرگونه حمل و نقل برون مرزی پسماندهای خطرناک و سایر پسماندها به کشور یا از طریق کشور در چارچوب قوانین و مقررات کنوانسیون بازل انجام می شود. این کنوانسیون در ۲۲ مارس سال ۱۹۸۹ توسط برنامه محیط زیست سازمان ملل (UNEP) و در پاسخ به نگرانی کشورهای در حال توسعه به دلیل محدودیت تواناییهای فنی و مالی آنها جهت مقابله با انباشت غیرقانونی پسماندهای خطرناک به تصویب کشورهای عضو سازمان ملل رسید و در ۵ می سال ۱۹۹۲ در جهان لازم الاجرا گردید. تعداد اعضای کنوانسیون در حال حاضر ۱۸۶ کشور است. در این ارتباط و پیرو عضویت جمهوری اسلامی ایران، معاونت محیط زیست انسانی سازمان حفاظت محیط زیست به عنوان مرجع ذیصلاح کشور برای کنوانسیون مذکور و به شرح ذیل می باشد.

لازم به ذکر است پیگیری و اجرای کلیه مفاد کنوانسیون به جز صدور مجوز های واردات - صادرات و ترانزیت پسماندها از طریق دفتر آب و خاک انجام می شود و صدور مجوز های مذکور بر اساس دستورالعمل ها و رویه های اعلام شده و منطبق بر مفاد کنوانسیون توسط دبیر خانه مربوطه مستقر در معاونت محیط زیست انسانی و با تایید نهایی مرجع ذیصلاح صورت خواهد گرفت .

این شیوه نامه بر اساس ماده ۱۴ قانون مدیریت پسماند مصوب مورخ ۸۳/۳/۱۷ مجلس شورای اسلامی و نیز مفاد کنوانسیون بازل مصوب ۱۳۷۱/۶/۳۱ مجلس شورای اسلامی تنظیم شده است.

ضمناً لازم است تنها بر اساس این شیوه نامه به عنوان آخرین رویه مورد نظر این سازمان اقدام گردد.

تعاریف:

- در این شیوه نامه واژه ها و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوطه به کار می روند:
- ✓ مرجع: مرجع ذیصلاح ملی کنوانسیون بازل در کشور (معاون محیط زیست انسانی)
  - ✓ اداره کل: اداره کل حفاظت محیط زیست استان محل استقرار واحد متقاضی
  - ✓ محموله: محموله حاوی پسماند
  - ✓ دفع: به معنی هر عملی است که در ضمیمه ۴ کنوانسیون مشخص شده است (پیوست ۱ - الحاقیه شماره ۴ کنوانسیون بازل)

- ✓ کد آیسیک: کد مندرج در پروانه بهره برداری مربوطه به طبقه بندی مرجع کلیه فعالیت های اقتصادی
- ✓ کشور عضو: کشور عضو کنوانسیون بازل
- ✓ دبیرخانه: دبیرخانه صدور مجوز های واردات- صادرات و ترانزیت پسماندها و مواد شیمیایی خطرناک
- ✓ مدیریت صحیح زیست محیطی: رعایت مراحل حصول اطمینان از مدیریت پسماند به منظور حفاظت از سلامت انسان و محیط زیست در مقابل آثار زیانبار ناشی از پسماندها
- ✓ واحد بازیافت: واحد صنعتی محل بازیافت پسماند که دارای پروانه بهره برداری و مدیریت صحیح زیست محیطی پسماند مورد بازیافت باشد.
- ✓ پسماند خطرناک: پسماندهای مندرج در الحاقیه ۸ کنوانسیون بازل
  - (فهرست A متن انگلیسی یا فهرست الف متن فارسی کنوانسیون)
- ✓ سایر پسماندها: پسماندهای مندرج در الحاقیه ۲ کنوانسیون بازل
- ✓ پسماندهای که خطرناک نبودن آنها محرز می شود: پسماندهای مندرج در الحاقیه ۹ کنوانسیون بازل
  - (فهرست B متن انگلیسی یا فهرست ب متن فارسی کنوانسیون) مانند قراضه فلزات، ضایعات کاغذ، ضایعات پلاستیک، سرامیک و شیشه و....)

الف) شرایط واردات:

- ۱- واردات پسماندهای مشمول الحاقیه شماره ۸ و ۲ کنوانسیون بازل ممنوع می باشد.
تبصره: در صورت ضرورت و وجود موارد خاص برای الحاقیه شماره ۸، انجام واردات منوط به طرح موضوع در دبیرخانه و موافقت نهایی مرجع ذیصلاح و طی مراحل ذیل در این خصوص است.
- ۲- واردات پسماند های خطرناک از کشور غیر عضو به کشور ممنوع است.
تبصره: نام و آدرس مراجع ذیصلاح کشورهای عضو در سایت کنوانسیون بازل (تصویر پیوست ۲)

<http://www.basel.int/Countries/CountryContacts/tabid/1342/Default.aspx>

- ۳- پیش از هر گونه اقدام (قبل از انجام هر گونه ثبت سفارش) تسلیم درخواست واردات ابتدا توسط واحد بازیافت به اداره کل و ارائه مدارک مورد نیاز منطبق بر موارد اعلام شده در بخشنامه شماره ۹۵/۴۶۶۱۶ مورخ ۹۵/۱۰/۲۶ و از سوی مرجع ذیصلاح (پیوست شماره ۳)
  - ۴- مجوز واردات صرفا برای واحد های بازیافت یا دفع با توجه به کد آیسیک و پروانه بهره برداری، در صورت تائید مدیریت زیست محیطی آنها و ارائه کلیه مدارک اعلام شده از طرف اداره کل، توسط مرجع صادر می گردد.
  - ۵- مسئولیت هر گونه حادثه و ایجاد آلودگی و رفع آلودگی ناشی از آن به عهده وارد کننده است.
  - ۶- متقاضیان دارنده مجوز واردات پسماند موظف به اعلام موارد ذیل به اداره کل می باشند:
- الف- نوع و مقدار پسماند

ب- زمان ورود پسماند به کشور

ج- نام کشور مبدا تولید پسماند به تفکیک در هر پروفم

تبصره: پس از صدور مجوز هیچگونه درخواستی مبنی بر ایجاد تغییر در مندرجات مجوز از قبیل تغییر گمرک محل ترخیص، کشور مبدا، مقدار و ... اعمال نخواهد شد.

د) اعلام وصول پسماند در واحد مربوطه به اداره کل

ذ) اعلام پایان انجام فرایند بازیافت یا امحاء به اداره کل

تبصره: انجام فرآیند صدور مجوز برای پارتهای بعدی منوط به ارائه مستندات بند د و ذ به اداره کل می باشد.

۷- در خصوص واردات پسماند ها رعایت استاندارد ملی کشور برای بسته بندی و حمل و نقل مواد ویژه با شماره

استاندارد ایران (۲۹۲۵)، بسته بندی، برچسب گذاری و حمل و نقل و همچنین آئین نامه اجرائی حمل و نقل

جاده ای مواد خطرناک مصوب هیات محترم وزیران به شماره ۴۴۸۷۰/ت ۲۹/۲۲۰۲۹ ه مورخ ۸۰/۱۲/۲۷ و

اصلاحیه شماره ۴۴۹۷۲/ت/۳۱۳۲۵ مورخ ۱۳/۸/۱۳۸۳ ضروری خواهد بود.

۸- مسئولیت هرگونه حادثه و ایجاد آلودگی و رفع آلودگی ناشی از آن به عهده وارد کننده است.

ب) شرایط صادرات :

۱- صادرات پسماندهای مشمول الحاقیه شماره های ۲، ۸ و ۹ کنوانسیون بازل منوط به اخذ مجوز از مرجع و بر

اساس شرایط ذیل خواهد بود.

۲- پیش از هر گونه اظهار در گمرکات کشور، تسلیم درخواست صادرات ابتدا توسط صادر کننده به اداره کل و

ارائه مدارک مورد نیاز منطبق بر موارد اعلام شده در در بخشنامه شماره ۹۵/۴۶۶۱۶ مورخ ۹۵/۱۰/۲۶ مرجع

۳- تسلیم مدارک بازل کشور مقصد :

جهت اطمینان مرجع از موافقت کشور مقصد با صادرات پسماند انجام یکی از دو رویه ذیل ضروری است.

رویه ۱:

• تسلیم تاییدیه کتبی مرجع ذیصلاح کشور مقصد مبنی بر تایید واردات پسماند با مشخصات محموله مورد نظر به

زبان انگلیسی و ممهور به مهر تأیید صحت نامه توسط سفارت جمهوری اسلامی ایران در کشور مقصد به اداره

کل و یا دریافت تاییدیه مذکور از طریق پست الکترونیکی (ایمیل از مرجع کشور مقصد به مرجع کشور ایران

بر اساس آدرس های اعلام شده در سایت کنوانسیون بازل - تصویر پیوست شماره ۲)

رویه ۲:

• تکمیل فرم اظهارنامه کنوانسیون بازل به زبان انگلیسی توسط صادر کننده و ارسال آن به اداره کل

تبصره: در صورتی که جهت تعیین نوع پسماند (تعیین خطرناک و غیر خطرناک) نیاز به آزمایش باشد، نمونه گیری و

آنالیز از پسماند توسط آزمایشگاه معتمد پیش از بارگیری در محل انبارش پسماند انجام و نتایج به اداره کل اعلام گردد.

(هزینه آنالیزها به عهده صادر کننده است).

• مکاتبه مرجع با مرجع ذیصلاح کشور مقصد و در صورت وجود با کشورهای محل عبور برای دریافت مجوز صادرات (حداقل زمان طبق کنوانسیون ۶۰ روز کاری)

۴- ارائه اطلاعات بیمه نامه و قرارداد بین صادر کننده و خریدار

تبصره: مسئولیت هرگونه حادثه و ایجاد آلودگی و رفع آلودگی ناشی از آن بر اساس این بند تعیین می گردد.

۵- در خصوص پسماندهای الحاقیه ۸ صادر کننده باید زمان دقیق بارگیری را به اداره کل جهت نظارت و انجام هماهنگیهای لازم امور گمرکی اطلاع دهد. اداره کل نیز مرجع را از امور مربوطه آگاه نماید.

۶- در خصوص صادرات پسماندها رعایت استاندارد ملی کشور برای بسته بندی و حمل و نقل مواد ویژه با شماره استاندارد ایران (۲۹۲۵)، بسته بندی، برچسب گذاری و حمل و نقل و همچنین آئین نامه اجرائی حمل و نقل جاده ای مواد خطرناک مصوب هیات محترم وزیران به شماره ۴۴۸۷۰/ت ۲۹۰۲۲۰/ه مورخ ۸۰/۱۲/۲۷ و اصلاحیه شماره ۴۴۹۷۲/ت ۳۱۳۲۵/مورخ ۱۳۸۳/۸/۱۳ ضروری خواهد بود.

ج) شرایط ترانزیت:

۱- ترانزیت خارجی کلیه پسماندهای الحاقیه ۲ و ۸ کنوانسیون از طریق خاک کشور ممنوع می باشد.

۲- ترانزیت داخلی کلیه پسماندها عینا واردات پسماندها محسوب شده و لازم است بر اساس شرایط اعلام شده در این شیوه نامه عمل گردد.

۳- ترانزیت خارجی پسماندهای الحاقیه ۹ کنوانسیون بازل نیازمند اخذ مجوز از اداره کل محل استقرار گمرکات ورود و با ارائه مدارک ذیل می باشد.

ارائه نامه گمرک اظهار کننده مبنی بر ترانزیت - نام گمرک اظهار کننده - نام گمرک محل خروج - کپی کارت ملی و شماره تلفن همراه مدیرعامل شرکت ترانزیت کننده - پروفورم - اظهار نامه گمرک - پروانه فعالیت و شماره شناسه شرکت - تصویر بیمه نامه باربری - ثبت تعهد شامل (عدم بارگیری و تخلیه در طول مسیر عبور - پاکسازی در صورت وقوع حادثه - سند عبوری ترانزیت

ح) نحوه ترخیص پسماندها از مناطق آزاد و ویژه اقتصادی

در خصوص ترخیص پسماندها و ضایعات از مناطق آزاد و یا ویژه اقتصادی کشور، مشروط به حصول اطمینان از اینکه منبع تولید پسماند مربوط به منطقه آزاد و یا ویژه می باشد (نه خارج از سرزمین حاکمیتی کشور) همان رویه نقل و انتقالات پسماندهای بین استان ها مورد عمل قرار گیرد. بدیهی است در این خصوص لازم است مدیرعامل منطقه آزاد و یا ویژه اقتصادی طی مکاتبه ای این موضوع را رسماً به اداره کل محل استقرار گمرک اعلام نماید.

لذا ضروری است طبق نامه مذکور هماهنگی های لازم بین ادارات کل استانهای مبدا (محل استقرار منطقه آزاد و ویژه اقتصادی) و مقصد پسماند صورت گرفته و در صورت اعلام موافقت کتبی با انتقال پسماند توسط اداره کل محل امحای پسماند (استان مقصد)، مراتب به اداره کل مبدا جهت انجام اقدامات مربوط به ترخیص پسماند از گمرک اعلام گردد.

شایان ذکر است در صورتیکه منبع تولید پسماند یا ضایعات، فرا سرزمینی و مربوط به سایر کشورها باشد و بنا باشد از طریق منطقه آزاد و یا ویژه اقتصادی وارد کشور شود، مشمول قوانین و مقررات قانون بازل بوده و لازم است بر اساس موارد مندرج در بند الف همین شیوه نامه برای واردات عمل گردد.

در خصوص صادرات پسماند و ضایعات از طریق مناطق آزاد و یا ویژه اقتصادی به سایر کشورها نیز موارد مندرج در بند ب (شرایط صادرات) اجرا خواهد شد.

نکات کلی مربوط به شیوه نامه :

- ۱- هرگونه انتقال و خرید و فروش مجوز واردات، صادرات و ترانزیت، ممنوع و با متخلفین ضمن اینکه بر اساس ماده ۱۴، ۱۶ و ۱۷ قانون مدیریت پسماند برخورد خواهد شد، از صدور مجوزهای بعدی نیز محروم خواهند شد.
- ۲- پسماندهایی که به علت رادیو اکتیو بودن مشمول سیستم‌های دیگر بین‌المللی کنترل می‌باشند، در چارچوب این کنوانسیون قرار نمی‌گیرند.
- ۳- پسماندهای ناشی از عملیات معمول کشتی‌ها، که دفع آنها مشمول سند بین‌المللی دیگری می‌باشد، در چارچوب این کنوانسیون قرار نمی‌گیرند.

۹۶/۷/۲ - دبیر خانه صدور مجوز های واردات ، صادرات و ترانزیت پسماند ها و مواد شیمیایی خطرناک

پیوست ها در صفحات بعد

الحاقیه شماره ۴

عملیات دفع

الف - عملیاتی که منجر به امکان جبران منبع اولیه، بازیافت، احیا، استفاده مجدد مستقیم یا هر نوع کاربرد جایگزینی نمی‌گردد.

بخش الف شامل کلیه عملیات دفع است که به طور عملی به کار برده می‌شود.

D1 دفع در زمین یا روی زمین (مانند دفن در زمین و غیره)

D2 اصلاح زمین (مانند تجزیه بیولوژیکی پسماندها مایع یا لجن در خاکها و غیره)

D3 تزریق در اعماق زمین (مانند تزریق در چاه‌ها، غارهای نمکی یا اماکن طبیعی)

D4 دفن سطحی (مانند دفع مایعات یا لجن‌های زائد در گودالها، استخرها، حوضچه‌ها و غیره).

D5 دفن با مهندسی ویژه (مانند قرار دادن پسماندها در کپسولهای در بسته و ایزوله از یکدیگر و از محیط و غیره)

D6 رهاسازی در آب غیر از دریاها و اقیانوس‌ها.

D7 رهاسازی در دریا یا اقیانوس شامل جای دادن در بستر دریا.

D8 تصفیه بیولوژیکی که در جای دیگر این الحاقیه معین نشده است که منجر به ترکیبات یا مخلوط‌های نهایی می‌شود که بوسیله هر یک از روشهای بخش الف دفع شوند.

D9 اصلاح فیزیکی، شیمیایی، که در جای دیگر این الحاقیه مشخص نشده‌اند شامل مواد

یا مخلوطی از پسماندها منتج از این روش می‌باشند که در عملیات بخش اول مطرح

می‌شوند (مانند تبخیر، خشک کردن، آهکی کردن، خنثی سازی، ترسیب و غیره)

D10 سوزاندن در خشکی.

D11 سوزاندن در دریا.

D12 انباشتندائی (مانند قرار دادن ظروف حاوی پسماندها در معدن و غیره)

D13 مخلوط کردن قبل از هر یک از عملیات مندرج در بخش الف.

D14 بسته‌بندی قبل از هر یک از عملیات مذکور در بخش الف.

D15 انبار کردن موقت جهت انجام هر یک از عملیات مذکور در بخش الف.

ب- عملیاتی که منجر به امکان جبران منبع اولیه، بازیافت، احیا، استفاده مجدد مستقیم یا هر نوع کاربرد جایگزینی می‌گردد.

بخش (ب) شامل هر گونه عملیات مربوط به موادی می‌شود که از لحاظ قانونی به عنوان پسماندها خطرناک تعیین گردیده و همچنین عملیات مذکور در بخش (الف) شامل حال آنها می‌شود.

R1 استفاده پسماندها به عنوان سوخت (غیر از روش سوزاندن به طریق مستقیم) با تولید انرژی.

R2 بازیافت و احیای حلالها.

- R3 بازیافت و احیای مواد آلی که به عنوان حلال به کار نمی‌روند.
- R4 بازیافت و احیای فلزات و ترکیبات فلزی.
- R5 بازیافت و احیای سایر مواد غیر آلی.
- R6 تولید مجدد اسیدها و بازها.
- R7 بازیابی ترکیبات مورد استفاده برای کاهش آلودگی.
- R8 بازیابی ترکیبات از کاتالیزورها.
- R9 استفاده مجدد از روغنهایی که در پالایش و یا موارد دیگر به کار می‌روند.
- R10 استفاده برای اصلاح زمین به منظور استفاده از آن در کشاورزی یا توسعه اکولوژیکی.
- R11 استفاده از مواد باقیمانده حاصل از هر یک از عملیات مذکور در شماره‌های ۱ تا ۱۱
- R12 تغییر پسماندها برای هر یک از عملیات مذکور در شماره‌های ۱ تا ۱۱.
- R13 جمع‌آوری مواد به منظور استفاده از آنها در عملیات مربوط به بخش (ب)

پیوست شماره ۲:

<http://www.basel.int/Countries/CountryContacts/tabid/1342/Default.aspx>

The screenshot shows a web browser window displaying the Basel Convention website. The page title is "Country Contacts" and the URL is "http://www.basel.int/Countries/CountryContacts/tabid/1342/Default.aspx". The website features a green header with the Basel Convention logo and the text "Controlling transboundary movements of hazardous wastes and their disposal". A navigation menu includes "HOME", "THE CONVENTION", "PROCEDURES", "IMPLEMENTATION", "COUNTRIES", and "PARTNERS". A sidebar on the left lists various categories such as "Status of Ratifications", "Country Profiles", and "National Legislation". The main content area is titled "Country Contacts" and includes a map with the instruction "Click on the map located in the left to view official contacts from an interactive map." Below the map is a "Filter" box with three input fields: "Basel Convention x", "Filter by country...", and "Filter by roles...". The page displays information for Afghanistan, including the role of the focal point, job title, department, institution, and postal address. The Windows taskbar at the bottom shows the system clock as 10:16 AM on 8/19/2017.

۹۶/۲/۲ – سازمان حفاظت محیط زیست معاونت محیط زیست انسانی – دبیر خانه صدور مجوز های واردات – صادرات پسماندها و مواد شیمیایی خطرناک